Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ЗАТВЕРДЖЕНО
Ректор Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича

Руслан БІЛОСКУРСЬКИЙ

28 05 2026 р.

Програма додаткового вступного іспиту
Для вступників за третім освітньо-науковим рівнем
доктор філософії PhD

Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика та інформація»
Спеціальність – С2 «Політологія»

Освітньо-наукова програма «Політологія»

Схвалено
Вченою радою факультету
історії, політології та міжнародних відносин,
протокол № 17
від 27 травня 2026 року

Голова Вченої ради факультету історії,
політології та міжнародних відносин Василь КАРПО

Чернівці 2026

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма додаткового іспиту (співбесіди) до аспірантури зі спеціальності С2 Політологія за ОНП «Політологія» розроблено для вступників, які **не мають** диплома про вищу освіту другого (магістерського) рівня за спеціальністю С2 Політологія. До складання вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності С2 Політологія допускаються особи, які мають другий (магістерський) рівень вищої освіти.

Додатковий іспит (співбесіда) для навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії за ОНП «Політологія» має на меті визначення рівня готовності вступників до здійснення науково-дослідницької діяльності, здібностей до: здобуття теоретичних знань; формування умінь, навичок та фахових компетенцій, достатніх для генерування нових ідей в сфері політичної науки; розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницької діяльності; оволодіння методологією та дослідницьким інструментарієм сучасної політичної науки; та здійснення педагогічної діяльності; здійснення власного наукового дослідження на принципах академічної доброчесності, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Додатковий іспит (співбесіда) проводиться в усній формі в такій логічній послідовності: (1) вступник обирає білет, питання якого сформовані з питань програми вступних випробувань; (2) вступник отримує час (до 40 хвилин) для підготовки до усної відповіді, під час якої записує тези відповідей на листку вступних випробувань; (3) вступник усно відповідає на питання білету перед членам екзаменаційної комісії; (4) після відповіді вступника на кожне питання, члени екзаменаційної комісії можуть ставити додаткові питання з метою деталізації та поглиблення озвученої відповіді на питання; (5) відповідь вступника на кожне питання оцінюються окремо кожним членом комісії; (6) підсумкова кількість балів, які є кількісним результатом оцінювання на вступному іспиті зі спеціальності С2 Політологія для навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії за ОНП «Політологія» обчислюється як середнє арифметичне усіх балів, виставлених членами комісії.

Екзаменаційний білет вступного іспиту зі спеціальності С2 Політологія для навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії за ОНП «Політологія» складається з двох питань: перше та друге питання формуються з питань програми, яка має один тематичний блок «Історія та теорія політичної науки»; третє питання передбачає презентацію дослідницької пропозиції вступника.

Питання білету дозволяють встановити рівень науково-теоретичної та практичної підготовки вступників, зокрема:

- Знань щодо основних принципів побудови та застосування теорій в сучасній політичній науці; основних концептів сучасної політики і політичної науки, ключових моментів формування основних політичних понять в різних культурних і мовних традиціях; інструментів політологічного дослідження та принципів їх застосування в самостійній науково-дослідницької діяльності в сфері політичної науки.
- Навичок із застосування інструментарію, понятійно-категоріального апарату, необхідного для формування професійної політологічної наукової позиції; виокремлення у розмаїтті уявлень про політику чітко окреслених дискурсивних сфер, сформованих в рамках політичної науки у вигляді теорій та концепцій; визначення основних політико-пізнавальні проблем, об'єкту і предмету політичного знання.
- Здатності до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень; обирання та застосовування методів дослідження, адекватних предмету і завданням дослідження; використання сучасних методів і технології наукової комунікації; проводити теоретичні і експериментальні дослідження в сфері політичних наук, використовуючи сучасні методи дослідження; формулювати релевантні для сучасної політичної науки і практики висновки на основі проведених досліджень; застосовувати інтелектуальний інструментарій, понятійно-категоріальний апарат, необхідний для формування професійної політологічної наукової позиції.

Для проведення іспиту (співбесіди) створюється екзаменаційна комісія, склад якої затверджується наказом ректора. До складу екзаменаційної комісії входять доктори наук за спеціальністю С2 Політологія, які проводять наукові дослідження за спеціальністю та беруть участь у виконанні ОНП «Політологія».

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Сучасні наукові підходи до вивчення політики

Визначення поняття політика. Еволюційні зміни в розумінні її змісту науковцями та мислителями попередніх епох. Основні наукові підходи до вивчення політики в системі соціальних наук взагалі і політичної науки зокрема. Політика, сфера політичного, їх розмежування залежно від різних політичних режимів. Політика – не лише владні відносини (кратологія). Причини та наслідки змін наукових уявлень про природу, феноменологію та значення політики.

«Об'єкт» і «предмет» політичної науки

Необхідність визначення об'єкту та предмету для наукового дослідження. Співвідношення об'єкту та предмету у дослідженнях. Визначення об'єкту та предмету політичної науки. Дискусії політичних науковців щодо їх формулювання, їх основний зміст та значення. Розуміння цих категорій вітчизняними науковцями.

Основні функції політичної науки

Поняття функція у суспільних науках. Поділ функцій політичної науки за основними групами. Характеристика функцій політології, від світоглядних і теоретичних до прикладних. Наведення прикладів належного і неналежного виконання функцій вітчизняною політичною наукою, аналіз причин такого стану. Особливості здійснення прогностичної функції, її значення для науки, суспільства і держави, та обмеження в її виконанні.

Політична наука в системі сучасних соціальних наук

Класифікація наукових галузей. Стисла історія накопичення та трансформації знання про політику. Спільні характеристики соціальних наук. Місце політичної науки в системі соціальних наук. Політична наука та гуманітарні знання. Політологія й точні науки: сучасні форми їх взаємодії. Міждисциплінарні та кросдисциплінарні наукові підходи в науці.

Методи дослідження політичних явищ і процесів.

Методологія, наукові підходи та наукові методи. Методологічний монізм і плюралізм. Сучасні методи наукових досліджень, загальнонаукові та спеціальні методи. Якісні та кількісні методи в політичній науці. Проблема вибору відповідних методів та інструментарію для певного дослідження. Метод і методика в дослідницькій практиці. Критерії, параметри і індикатори дослідження, проблема їх релевантності.

Етапи розвитку політичної думки

Наукові підходи до періодизації історії розвитку політичної думки. Вогнища формування політичної думки у стародавньому світі (Єгипет, Індія,

Китай тощо). Антична політична філософія, її особливості. Зміст розвитку політичної думки епохи Середньовіччя. Новітній час та періодизація формування знань про політику. Розмежування історії політичної думки та сучасної політичної теорії.

Політична думка цивілізацій стародавнього Сходу

Причини формування знань про політику та умови їх виникнення. Міфічні уявлення про політичні явища. Особливості формування політичних знань у цивілізаціях Стародавнього Сходу. Політична думка в древньому Китаї (вчення Мо-цзи, Лао-цзи та Конфуція). Спільне та особливе в політичній філософії античних Греції та Риму. Теоретична спадщина мислителів стародавнього світу та її сучасне значення.

Роль давньогрецьких полісів у формуванні античної політичної філософії

Поліс як місто-держава. Соціальна структура античного поліса. Еволюція політичного устрою поліса в античний період. Громадяни поліса, їх роль у політичних процесах. Антична демократія, її характеристики та кризові явища. Причини формування запиту на політичні знання та їх застосування в полісній культурі. Основні представники давньогрецької політичної думки (Геракліт, Демокрит, Сократ, Платон, Аристотель, Полібій).

Концепції ідеальної держави в творчості Платона

Життєвий шлях мислителя, впливи на його творчість. Ідеї Сократа та їх розвиток Платоном. Діалог «Держава», його основні соціальні та політичні ідеї. Функціонування ідеальної держави за Платоном. Теоретичні знахідки та дискусійні положення нарису ідеальної держави. Етика в працях Платона. Доповнення концептуальних засад діяльності держави в праці «Закони». Питання «відповідальності» філософа за тоталітарні тенденції в розвитку політичної думки.

Спільне та особливе в поглядах Платона і Аристотеля на політику

Стосунки між Платоном та Аристотелем. Основні віхи біографії Аристотеля. Критика Аристотелем окремих положень платонівського вчення про ідеальну державу. Погляди мислителів на форми організації державного ладу, загальне та окреме в їх підходах. Порівняння поглядів на призначення держави обох мислителів. Концепція політії, її відмінності від ідеальної держави Платона.

Розвиток політичної думки в епоху Середньовіччя

Християнізація Європи та її значення для формування середньовічної науки. Співвідношення філософії та теології в цей період. Значення появи університетської освіти. Розкол християнства та його вплив на розвиток політичних концепцій влади та держави. Ключові концепції Відродження.

Реформаційні ідеї, їх основні творці (Лютер, Кальвін, Мюнцер). Вплив Реформації та Контреформації на політичний ландшафт і інтелектуальні процеси в Європі. Політика в творчості мислителів раціоналізму.

Внесок ідей Н. Макіавелі у формування модерних політичних

Епоха Макіавелі. Життєвий і політичний досвід мислителя. Основні твори Макіавелі, певна суперечливість його ідей. Значення праці «Державець» для формування раціонального осмислення політичних процесів, відокремлення політичного пізнання від теології. Стратегія і тактика автора при написанні твору. Мистецтво володарювання. Дискусія навколо вирішення проблем політичної етики в «Державці». Макіавелі і макіавелізм.

Порівняльна характеристика поглядів Т. Гоббса та Дж. Локка на державу

Значення Англійської революції 1640 – 1653 рр., її впливи на життя і творчість Гоббса і Локка. Характеристика теоретичних і ідеологічних засад «Левіафану». Полеміка Локка щодо походження держави та її функцій в «Двох трактатах про правління». Спільні концептуальні елементи в творах авторів. Причини та значення теоретичних розбіжностей у інтерпретаціях взаємин влади та суспільства між Гоббсом та Локком. Вирішення ними питання щодо обмеження влади та запобігання її узурпації.

Досягнення та суперечності в творчості мислителів Просвітництва

Історичний контекст епохи Просвітництва. Ідеал людини в працях просвітителів. Політичні ідеї Вольтера, концепція просвіченого абсолютизму. Теоретичні новації Ш.Л. Монтеск'є, вчення про розподіл влад. Народний суверенітет за Ж.Ж. Руссо. Особливості розвитку Просвітництва в Німеччині та Англії. Теоретичні надбання та ілюзії просвітителів, їх місце в розвитку політичної думки.

Історичний контекст і сучасне значення праці «Федераліст»

Формування США, основні виклики перед молодою державою. Розвиток державного устрою нової країни після прийняття «Статей Конфедерації». Потреба в новій Конституції, ідейна та політична боротьба навколо її розробки та прийняття. Автори «Федераліста», їх цілі та завдання при написані твору. Апологія нового конституційного устрою США, її значення для сучасників та наступних поколінь. Актуальні ідеї праці.

Суспільно-політичні ідеали соціалістів-утопістів XIX сторіччя

Поняття утопія, його походження. Зародження соціалістичної ідеології, її розвиток у XIX сторіччі (А. Сен-Симон, Ш. Фур'є, Р. Оуен). Творчість соціалістів-утопістів XIX сторіччя. Етичний, соціальний та економічний виміри їх теоретичних праць. Особливості творення соціалістичних утопій у Франції та Великобританії. Обумовленість обрання мирних шляхів поширення

соціалістичних ідеалів. Практичні спроби реалізувати соціалістичні проекти утопістами і їх результати. Критика соціалістичних утопій їх опонентами.

Розвиток анархічних концепцій XIX – початку XX сторіччя

Ідейні витоки формування анархізму. Характеристика різновидів анархізму та його історичної еволюції в XIX – XX сторіччі. Концепції анархо-індивідуалізму (Макс Штірнер). Ідеї Михайла Бакуніна та їх значення. Розвиток анархо-комунізму в працях Петра Кропоткіна. Зародження анархо-синдикалізму та його теоретичні засади. Проблеми зв'язку теорії та практики анархізму.

Основні ідеї марксизму та його історична еволюція.

Поява марксизму та його місце в революційному русі XIX сторіччя. Основні ідеї К. Маркса та Ф. Енгельса. Методологічні засади марксизму. Вчення про класову боротьбу та диктатуру пролетаріату. Уявлення марксистів про революційний процес, його чинники та результати. Розкол соціал-демократії, ревізія марксизму з кінця XIX сторіччя. Ленін та його ключові теоретичні новації. Політичні ідеї Сталіна. Троцький та троцькізм. Розвиток національних форм марксизму після смерті Сталіна. Єврокомунізм як ідеологія. Ставлення сучасної соціал-демократії до ідей марксизму.

Етапи розвитку української суспільно-політичної думки

Наукова періодизація історії розвитку української суспільно-політичної думки. Проблема виокремлення українського в контексті тривалої бездержавності України. Зміст етапів формування вітчизняної суспільно-політичної думки. Зародження політичної науки в Україні та її фундатори. Особливості розвитку політичної думки в XX сторіччі. Зарубіжна україністика в період існування УРСР, її політологічні аспекти. Відродження політичної науки та її зв'язок з національними традиціями.

Творчість прихильників федералізму в українській суспільно-політичній думці

Значення федералістських ідей та концепцій в історії західної політичної думки. Формування українського федералізму в період національного відродження. Політичні проекти М. Костомарова та Кирило-Мефодіївського братства. Концепції М. Драгоманова та В. Антоновича. Розвиток автономізму та федералізму на початку XX сторіччя. Досвід української державності 1917 – 1920 років, наступне переосмислення федеративних ідей. Радянський федералізм, його ілюзії та практика в Україні. Ставлення українських дисидентів до федеративних проектів. Значення теоретичної спадщини федералістів для сучасної України.

Політичні ідеї М. Міхновського та Д. Донцова

Політичні біографії М. Міхновського та Д. Донцова. Основні ідеї твору «Самостійна Україна», аргументи автора на користь необхідності відновлення української державності, їх сприйняття в національному русі. Еволюція поглядів Д. Донцова, основні її віхи. Д. Донцов як теоретик та ідеолог інтегрального націоналізму. Порівняльна характеристика концепцій національної демократії та інтегрального націоналізму.

Тенденції розвитку сучасної політичної науки в світі

Місце політичної науки в європейському та світовому науковому просторі. Провідні наукові школи в політичній науці. Розвиток політичної науки в США та країнах західної Європи: спільне та особливе. Політична освіта, її призначення та національні особливості. Політологія на пострадянському просторі, основні тенденції її формування та функціонування. Завдання, які постають перед політичною наукою в сучасному світі.

Становлення української політичної науки

Відродження політичної науки в останні роки перебудови. Початки формування політичної науки в незалежній Україні. Державне визнання політичної науки та ставлення влади до її розвитку. Інституційні форми організації політичної науки в Україні. Проблеми ефективного розвитку наукових досліджень в царині політичної науки. Професійна самоорганізація вітчизняних політичних науковців, її результативність. Проблемні питання професійної етики українських політологів та їх професійної ідентифікації. Інтеграція вітчизняної політичної науки в європейський та світовий науковий простір.

Зміст та значення розвитку політичної освіти у ЗВО України

Характеристика цілей і завдань початкового етапу формування політичної освіти. Рівні підготовки політологів на сучасному етапі реформування вищої школи. Основні освітні центри політичної освіти в Україні. Проблеми якості освіти політологів в Україні. Політологи на ринку праці в Україні та за її межами. Перспективні завдання подальшого розвитку політичної освіти в нашій державі.

Здобутки та перспективи розвитку політичної науки в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича

Досвід становлення осередків вивчення політичної науки в ЧНУ. Профілі наукових досліджень кафедр політології та державного управління, міжнародних відносин і міжнародної інформації. Кадровий склад кафедр. Наукова продукція кафедр, її основні характеристики. Особливості підготовки політологів у нашому ЗВО. НДРС студентів-політологів. Міжнародні зв’язки кафедр, їх значення та перспективи розвитку. Проблеми підтримки та забезпечення якості політичних досліджень в університеті.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арістотель. Політика / пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. К.: Основи, 2003.
2. Бурдяк В. Теоретичні і методологічні аспекти політологічних досліджень. Навчальний посібник. У 2- част. Чернівці: Рута, 2005.
3. Гегель Г.-Ф. Основи філософії права, або природне право і державознавство. Київ, 2000.
4. Гоббс Т. Левіафан, або суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної / Т. Польська (наук.ред.), Р. Димирець (пер. з англ.). К.: Дух і Літера, 2000.
5. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. Київ: Генеза, 2006. 400 с.
6. Даль Р. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція. Х., 2002
7. Довідник міжетнічної толерантності / За редакцією проф. Круглашова А.М., Упорядник проф. Ротар Н.Ю. Чернівці: Букрек, 2011.
8. Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї. К., 1993.
9. Енциклопедія політичної думки / за ред. Д. Міллера, Д. Коулмена, В. Конналі, А. Райана. К., 2000.
10. Картунов О. В. Вступ до етнополітології. Київ: Ін–т економіки, управління та господарського права, 1999. 300 с.
11. Кирилюк Ф. М. Історія зарубіжних політичних вчень Нової доби / Ф.М. Кирилюк. К.: Центр учбової літератури, 2009.
12. Консерватизм: антологія / О. Проценко (упоряд.), В. Лісовий (упоряд.) К., 1998.
13. Круглашов А., Недокус І., Ротар Н., Ярмистий М. Історія ідей і концепцій державної влади та публічного управління в Україні: Енциклопедичний довідник. Чернівці: Букрек, 2016. 272 с.
14. Круглашов А. М. Драма інтелектуала: політичні ідеї Михайла Драгоманова. Чернівці, Прут, 2001. 482 с.
15. Левенець Ю. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина XIX – початок XX століття). К., 2001.
16. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Київ– Філадельфія, 1995.
17. Мак’явеллі Н. Флорентійські записки. Державець. К.: Основи, 1998.
18. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології; теорія, методологія, практика: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2011.
19. Обушний М. І. Партологія / М. І. Обушний, М. В. Примуш, Ю. Р. Шведа. К., 2006.
20. Платон. Держава. К.: Основи, 2005.

21. Політика і права людини: підручник / В.І. Бурдяк, С.Д. Василенко, В.І. Веренько. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 536 с.
22. Політична енциклопедія / ред. кол.: Ю. Левенець, Ю. Шаповал та ін. К., 2012.
23. Політичні ідентичності в сучасній Україні / За ред. М.С. Кармазіної. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 288 с.
24. Політичні механізми формування громадянської ідентичності в сучасному українському суспільстві / Колективна монографія. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2014. 296 с.
25. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. К., 1994.
26. Ротар Н. Теорія політичної участі. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2010, 168 с.
27. Рябов С. Політологічна теорія держави. К., 1996.
28. Себайн Дж. Г., Торсон Т. Л. Історія політичної думки, пер. з англ. К.: Основи, 1997.
29. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2016. 416 с.
30. Токвіль А. Про демократію в Америці. К., 1999.
31. Цицерон Марк Тулій. Про державу. Про закони. Про природу богів. К., 1998.
32. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія. К., 1995.
33. Almond, G. (1988). Separate Tables: Schools and Sects in Political Science. PS: Political Science and Politics. 21(4), pg. 828-842.
34. Berndston, E. Political Science in the Era of Post-Behavioralism: The Need for Self-Reflection. *Scandinavian Political Studies* 10(3), pg. 173-183.
35. Bevir, M. (2022). A History of Political Science (Elements in Historical Theory and Practice). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/9781009043458
36. Chilcote, R. (1994). Theories of Comparative Politics: The Search for a Paradigm Reconsidered, Second Edition. Routledge.
37. Dahl, R. (1957). The Concept of Power. *Behavioral Science* 2(3), pg. 201-215.
38. Dryzek, J. & Leonard, S. (1988) History and Discipline in Political Science. The *American Political Science Review*. 82(4), pg. 1245-1260.
39. Forde, S. (2013). Locke, Science, and Politics. In *Locke, Science and Politics* (pp. I-Ii). Cambridge: Cambridge University Press.
40. Goodin, R. & Klingemann, D. (1998). A New Handbook of Political Science. Oxford University Press.
41. Grant, J. (2005). What Divides Us? The Image and Organization of Political Science. PS: Political Science and Politics 38(3), pg. 379-386.

42. Kapiszewski, D., MacLean, L., & Read, B. (2015). Field Research in Political Science. In *Field Research in Political Science: Practices and Principles* (Strategies for Social Inquiry, p. I). Cambridge: Cambridge University Press.
43. Kariel, H. Praxis: The Repressed Potential of Political Science. https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.2307/3234812?journalCode=pol
44. The Fundamentals of Political Science *Research.* Cambridge: Cambridge University Press, 2008 doi:10.1017/CBO9780511807220.001
45. Kellstedt, P., & Whitten, G. (2013). Frontmatter. *The Fundamentals of Political Science Research* (pp. I-Vi). Cambridge: Cambridge University Press.
46. Lawson, S. (2008). Political Studies and the Contextual Turn: A Methodological/Normative Critique. Political Studies. 56, pg. 584-603.
47. Ober, J. (2005). Thucydides and the Invention of Political Science. Princeton University.
48. Roskin, M. (1999) Political Science. Encyclopedia Britannica. https://www.britannica.com/topic/political-science
49. Sigelman, L. (2006). The Coevolution of American Political Science and the American Political Science Review. *American Political Science Review*. 100(4), pg. 463-478.
50. Welch, D. (2003). Why International Relations Theorists Should Stop Reading Thucydides. *Review of International Studies*. 29, p. 301–319.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання відповіді на перше питання (максимум 40 балів)

36–40 балів – вступник ґрунтовно висвітлює питання, вибудовує логічну послідовність аргументів; виявляє глибоке розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, володіє системним знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; вільно володіє відповідною науковою термінологією політичної науки; демонструє здатність самостійно генерувати аргументоване ставлення до альтернативних ідей з конкретної проблеми; ґрунтовно відповів на всі додаткові питання.

32–35 балів – вступник ґрунтовно висвітлює питання, вибудовує логічну послідовність аргументів; виявляє глибоке розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, володіє системним знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; вільно володіє відповідною науковою термінологією політичної науки; відповіді на питання є повними, проте має місце недостатня аргументація положень, сформульованих і висловлених під час відповіді, та нечітке означення сутності альтернативних міркувань з конкретної проблеми; відповіді на додаткові питання надані.

28–31 балів – вступник висвітлює значну частину питання; демонструє загальне розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, володіє достатнім знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; частково обізнаний з працями вітчизняних та зарубіжних дослідників; відповіді на питання є повними, проте мають місце недостатня аргументація положень, несуттєві фактологічні помилки; відповіді на додаткові питання надані.

24–27 балів – вступник не повністю розкрив зміст питання; продемонстрував фрагментарне розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, володіє фрагментарним знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; частково обізнаний з працями окремих вітчизняних та зарубіжних дослідників; відповіді на питання є неповними,

мають місце недостатня аргументація положень та фактологічні помилки; відповіді на додаткові питання надані частково та є неповними.

20–23 бали – вступник розкрив зміст питання на рівні механічного відтворення основних ідей; продемонстрував уривчасте розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, фрагментарне володіння знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; частково обізнаний з працями окремих вітчизняних дослідників; відповіді на питання є неповними, мають місце помилки; відповіді надані не на всі додаткові питання.

0–19 балів – вступник не відповів на питання; продемонстрував відсутність системного розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, недостатнє володіння знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; не обізнаний з доробком сучасної політичної науки; відповіді на питання позначені суттєвими помилками; відповіді на додаткові питання не надані.

Критерії оцінювання відповіді на друге питання
(максимум 30 балів)

27–30 балів – вступник ґрунтовно висвітлює питання, вибудовує логічну послідовність аргументів; виявляє глибоке розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, володіє системним знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; вільно володіє відповідною науковою термінологією політичної науки; демонструє здатність самостійно генерувати аргументоване ставлення до альтернативних ідей з конкретної проблеми; ґрунтовно відповів на всі додаткові питання.

24–26 балів – вступник ґрунтовно висвітлює питання, вибудовує логічну послідовність аргументів; виявляє глибоке розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, володіє системним знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; вільно володіє відповідною науковою термінологією політичної науки; відповіді на питання є повними, проте має місце недостатня аргументація положень, сформульованих і висловлених під

час відповіді, та нечітке означення сутності альтернативних міркувань з конкретної проблеми; відповіді на додаткові питання надані.

21–23 бали – вступник висвітлює значну частину питання; демонструє загальне розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, володіє достатнім знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; частково обізнаний з працями вітчизняних та зарубіжних дослідників; відповіді на питання є повними, проте мають місце недостатня аргументація положень, несуттєві фактологічні помилки; відповіді на додаткові питання надані.

18–20 балів – вступник не повністю розкрив зміст питання; продемонстрував фрагментарне розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, володіє фрагментарним знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; частково обізнаний з працями окремих вітчизняних та зарубіжних дослідників; відповіді на питання є неповними, мають місце недостатня аргументація положень та фактологічні помилки; відповіді на додаткові питання надані частково та є неповними.

15–17 балів – вступник розкрив зміст питання на рівні механічного відтворення основних ідей; продемонстрував уривчасте розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, фрагментарне володіння знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; частково обізнаний з працями окремих вітчизняних дослідників; відповіді на питання є неповними, мають місце помилки; відповіді надані не на всі додаткові питання.

0–14 балів – вступник не відповів на питання; продемонстрував відсутність системного розуміння особливостей історії та методології сучасної політичної науки, недостатнє володіння знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; не обізнаний з доробком сучасної політичної науки; відповіді на питання позначені суттєвими помилками; відповіді на додаткові питання не надані.

Критерії оцінювання відповіді на третє питання
(дослідницька пропозиція, максимум 30 балів)

27–30 балів – вступник чітко означив актуальність теми дослідження; сформулював мету та завдання дослідження; визначив об'єкт та предмет дослідження, розуміючи їх як категорії наукового пізнання, що співвідносяться між собою як загальне та часткове; визначив сукупність методів дослідження як інструментів досягнення мети та виконання визначених завдань; систематизував за проблемним принципом джерела дослідження; означив наукову новизну та сформулював гіпотези дослідження; спрогнозував практичне значення одержаних результатів.

24–26 балів – вступник означив актуальність теми дослідження; сформулював мету та потенційні завдання дослідження; визначив об'єкт та предмет дослідження; визначив окремі методи дослідження; систематизував за проблемним принципом джерела дослідження; означив елементи наукової новизни та сформулював гіпотези дослідження; спрогнозував поле практичного значення одержаних результатів.

21–23 бали – вступник означив актуальність теми дослідження; сформулював мету дослідження; визначив об'єкт та предмет дослідження; визначив імовірні методи дослідження; визначив джерела дослідження; сформулював гіпотези дослідження; спрогнозував поле практичного значення одержаних результатів.

18–20 балів – вступник означив актуальність теми дослідження; сформулював мету дослідження; визначив предмет дослідження та джерела дослідження; спрогнозував поле практичного значення одержаних результатів.

15–17 балів – вступник означив актуальність теми дослідження; сформулював мету дослідження та визначив джерела дослідження; вказує на потенційне практичне значення одержаних результатів.

0–14 балів – вступник означив актуальність теми дослідження та вказує на потенційне практичне значення одержаних результатів. Цілісна дослідницька пропозиція відсутня.

Критерії виставлення підсумкової оцінки
з додаткового іспиту (співбесіди)

При виставленні підсумкової оцінки ураховується змістовність та ґрунтовність усіх відповідей вступника за третім освітньо-науковим рівнем доктор філософії PhD за спеціальністю С2 Політологія, ОНП «Політологія» на питання екзаменаційного білета та додаткові питання, рівень його обізнаності щодо основних напрямів розгортання наукового дискурсу сучасної політичної науки. Підсумкова оцінка є основою визначення конкурсного рейтингового

балу вступника, яка розраховується за результатами оцінювання рівня фахових знань (за 100-бальною шкалою) плюс 100 балів.

Встановлені критерії достатності знань здобувачів при вступі на навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії PhD за спеціальністю С2 Політологія, галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», ОНП «Політологія» є такими (за максимальної кількості можливих 200 балів):

175–200 балів (найвищий рівень) отримує вступник, який:

- ґрунтовно відповів на питання білету співбесіди та додаткові питання, вибудовуючи логічну послідовність аргументів, що вказує на наявність у вступника системних знань зі спеціальності;
- засвідчив володіння системним знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів;
- засвідчив вільне володіння науковою термінологією політичної науки;
- виявив здатність розв’язувати комплексні проблеми професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері політики;
- ґрунтовно відповів на всі додаткові питання.

Відповідь на питання екзаменаційного білету є змістовною, довершеною, повною, обґрунтованою, аргументованою.

150–174 бали (високий рівень) отримує вступник, який:

- ґрунтовно відповів на питання білету співбесіди та додаткові питання, вибудовуючи логічну послідовність аргументів, що вказує на наявність у вступника знань зі спеціальності;
- засвідчив володіння знанням про еволюцію політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів;
- засвідчив володіння науковою термінологією політичної науки
- виявив достатню здатність розв’язувати комплексні проблеми професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері політики;
- відповів на всі додаткові питання.

Відповідь на питання екзаменаційного білету є змістовною, повною, обґрунтованою, аргументованою, з несуттєвими неточностями.

125–149 балів (задовільний рівень) отримує вступник, який:

- частково відповів на питання білету співбесіди та додаткові питання, використовуючи аргументи, що вказує на наявність у вступника фрагментарних знань зі спеціальності;

- засвідчив загальне розуміння еволюції політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів; особливостей формування, функціонування та динаміки політичних інститутів;
- засвідчив володіння окремим сегментом наукової термінології політичної науки;
- виявив здатність розв'язувати окремі проблеми професійної та дослідницької діяльності у сфері політики;
- частково та неповно відповів на додаткові питання.

Відповідь на питання екзаменаційного білету є недостатньо змістовною, неповною, недостатньо обґрунтованою, недостатньо аргументованою, містить неточності.

100–124 бали (найнижчий (незадовільний) рівень) отримує вступник, який:

- не відповів на питання фахової спеціалізації та додаткові питання;
- продемонстрував відсутність системного розуміння еволюції політологічного знання та методологічних принципів дослідження влади, структури політичного простору, політичних систем, політичних відносин, взаємодії політичних акторів;
- не засвідчив володіння науковою термінологією політичної науки;
- виявив недостатню здатність розв'язувати окремі проблеми професійної та дослідницької діяльності у сфері політики;
- неповно відповів на додаткові питання.

Відповідь на питання екзаменаційного білету є незмістовною, неповною, необґрунтованою, недостатньо аргументованою, містить суттєві неточності.

Вступний іспит вважається складеним за умови отримання здобувачем не менше 125 балів, що відповідає нижній межі оцінки задовільного рівня (зараховано).

Співбесіда з вступником на третій освітньо-науковий рівень доктора філософії PhD за спеціальністю С2 Політологія, ОНП «Політологія» за набором питань, затверджених даною програмою та обговоренням дослідницької пропозиції вступника на основі визначених вище критеріїв надає членам комісії достатні підстави для формування підсумкової оцінки та висновку про рівень підготовки вступника й можливість навчання для здобуття ступеня доктора філософії PhD з політології.

Рішення про зарахування вступника на навчання приймається Приймальною комісією Чернівецького національного університету імені Юрія

Федьковича відповідно до встановленої університету ліцензії за набраним конкурсним балом згідно з Правилами прийому до аспірантури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії у 2026 році, затвердженого Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 27 квітня 2026 року, протокол № 5.